Advies informatiefase gemeente Winterswijk 2026

Winterswijk, 21 april 2026

Geachte leden van de gemeenteraad van Winterswijk,

Op 18 maart 2026 konden de inwoners van onze gemeente hun stem uitbrengen bij de verkiezingen voor de nieuwe gemeenteraad. Op 26 maart heeft het stembureau de definitieve uitslag vastgesteld en daarmee de volgende zetelverdeling: Voor Winterswijk 6, D66 3, PvdA 3, Samen Winterswijk (hierna: SAMEN) 3, VVD 2, CDA 2, Lijst 8 1, Daadkracht.nu 1 en ORDA/ORP 0 zetels. Als lijsttrekker van de grootste partij heeft de heer Tom van Beek van Voor Winterswijk (hierna: VW) mij verzocht om de rol van extern informateur in te vullen en te komen tot een advies aan de gemeenteraad. Hierbij ontvangt u mijn advies.

De opdracht

De informatiefase na de gemeenteraadsverkiezingen heeft als doel te verkennen welke coalities mogelijk zijn op basis van de verkiezingsuitslag. VW heeft de informateur een duidelijke opdracht meegegeven. Doelstelling is te komen tot een stabiele meerderheidscoalitie, die zorgt voor bestuurlijke rust en stabiliteit. Een coalitie die zich kenmerkt door betrouwbaarheid en resultaatgerichtheid. Besluiten uit het verleden worden zoveel mogelijk gerespecteerd. Het nieuwe college durft keuzes te maken, ook over lastige onderwerpen. De toekomstbestendigheid van Winterswijk staat voorop.

VW heeft aan de informateur kenbaar gemaakt veel belang te hechten aan een zorgvuldig proces, waarbij alle partijen in de gemeenteraad ruimschoots de mogelijkheid krijgen hun visie en wensen kenbaar te maken. Daarnaast zullen enkele overige belanghebbenden - te weten de burgemeester, de griffier en de gemeentesecretaris - worden gevraagd naar aandachtspunten vanuit hun specifieke positie en expertise, teneinde te komen tot een advies dat niet alleen breed gedragen is, maar ook rekening houdt met de actualiteit, de politieke omgangsvormen en de gemeentelijke processen.

Het informatieproces

In het kader van mijn opdracht heb ik met een vertegenwoordiging van alle acht raadsfracties, dat wil zeggen alle partijen die tenminste één raadszetel hebben behaald, één of meerdere gesprekken gevoerd. Daarnaast heb ik gesproken met de inmiddels vertrokken burgemeester, mevrouw Jetten, en de gemeentesecretaris, mevrouw Freriks. Gedurende het proces heb ik mij laten adviseren door de raadsgriffier, de heer Jansen.

Tijdens het informatieproces heb ik de balans gezocht tussen transparantie enerzijds en het belang dat raadsfracties zich tegen de informateur zonder voorbehoud konden uitspreken anderzijds. Met het oog op deze twee uitgangspunten is de inhoud van de gevoerde gesprekken als strikt vertrouwelijk aangemerkt, maar zijn de gespreksverslagen, die de hoofdlijnen van de gesprekken in de eerste en tweede gespreksronde weergeven en zijn goedgekeurd door de gesprekspartners, vanaf heden openbaar. Van de derde gespreksronde zijn met opzet geen gespreksverslagen opgesteld, zodat partijen vrijuit met elkaar konden spreken.

Ik wil alle gesprekspartners bedanken voor de goede gesprekken die we samen hebben gevoerd. Er was zonder uitzondering sprake van een prettige omgang, een goede voorbereiding, een open houding en transparante en duidelijke beantwoording van gestelde vragen. Dit heeft het mogelijk gemaakt dat een goed onderbouwd advies kon worden opgesteld. In het bijzonder wil ik de heer Robert Jansen bedanken voor zijn belangrijke rol in het informatieproces, zowel inhoudelijk en procesmatig als ten aanzien van het verzorgen van alle ondersteuning voor de informateur.

De eerste gespreksronde

Het informatieproces is gestart met acht verkennende gesprekken met een vertegenwoordiging van elke raadsfractie. Deze gesprekken hebben plaatsgevonden op maandag 23, woensdag 25 en vrijdag 27 maart. Ter voorbereiding op de gesprekken hebben de fracties een vragenlijst ontvangen, die aandacht had voor de verkiezingsuitslag, de coalitievorming, aandachtspunten voor de (in)formatiefase, inhoudelijke standpunten en de mogelijke invulling van de wethoudersposities. Daarnaast werden de gesprekspartners uitgenodigd om waar gewenst naar eigen inzicht aanvullende onderwerpen in te brengen waarvan zij het van belang achtten dat deze werden besproken. Bij de gesprekken in de eerste gespreksronde was de raadsgriffier in alle gevallen aanwezig.

In de eerste gespreksronde hebben zeven van de acht partijen aangegeven dat zij voor zichzelf een rol zagen in een meerderheidscoalitie. Uitsluitend het CDA dichtte de eigen partij, onder andere gelet op de verkiezingsuitslag, een rol in de oppositie toe voor de periode 2026 – 2030. De zeven resterende partijen hebben in de eerste informatiegesprekken uitgesproken met welke partijen zij wel en niet een coalitie zouden willen vormen en welke combinatie of combinaties van partijen hun voorkeur hadden. Geen enkele partij heeft één of meerdere partijen volledig uitgesloten. Wel hadden alle partijen logischerwijs een voorkeur voor bepaalde combinaties en werden andere samenwerkingen op voorhand niet als voor de hand liggend aangemerkt.

De eerste gespreksronde leverde geen mogelijke coalitie van partijen op met tenminste 11 van de 21 raadszetels die bij alle betrokken partijen als voorkeurscombinatie was aangemerkt. In de meeste gesprekken is uitgesproken dat een combinatie van drie partijen als eerste zou moeten worden onderzocht, waaronder in elk geval VW als grootste partij en als één van de winnaars van de verkiezingen. In enkele gesprekken is een alternatieve mogelijkheid aangedragen, te weten een brede coalitie van vijf of zes partijen zonder deelname van VW. Dit alternatief leek echter niet op voldoende draagvlak te kunnen rekenen.

Op basis van het voorgaande heb ik vastgesteld dat de meest kansrijke weg om te komen tot een stabiele meerderheidscoalitie zich richt op een combinatie van drie partijen uit de groep VW, D66, PvdA, SAMEN en VVD. Deze partijen heb ik derhalve uitgenodigd voor de tweede gespreksronde.

De tweede gespreksronde

De tweede gespreksronde heeft bestaan uit vijf individuele gesprekken met een vertegenwoordiging van elk van de vijf partijen VW, D66, PvdA, SAMEN en VVD. De gesprekken waren een verdieping op de eerste gespreksronde en hebben plaatsgevonden op maandag 30 maart en donderdag 2 april. Bij de gesprekken in de tweede gespreksronde was de raadsgriffier in alle gevallen aanwezig. Met inachtneming van hetgeen gezegd in de eerste gespreksronde alsook op basis van de informatie uit de andere gesprekken is per partij een gesprek gevoerd waar in wisselende mate is ingegaan op één of meerdere van de volgende thema's:

- De mogelijke coalities waaraan de partij wel of juist niet zou willen deelnemen.
- De programmatische overeenkomsten en verschillen die de partij ziet bij de verschillende mogelijke coalities.
- De eigen standpunten op de belangrijkste onderwerpen.
- De eigen wethouderskandidaat of -kandidaten (voor zover bekend).
- De wensen ten aanzien van de portefeuilles van de eigen wethouder(s).

In de tweede gespreksronde zijn de vijf partijen desgevraagd meer uitgesproken geweest over voornoemde thema's. VW gaf aan een voorkeur te hebben voor een coalitie met zowel een traditioneel linkse als traditioneel rechtse partij. Dit onder andere op basis van de eigen duiding van de verkiezingsuitslag en de programmatische overeenkomsten en verschillen tussen partijen. D66 en PvdA waren juist van mening dat de verkiezingsuitslag aanleiding gaf om een coalitie te verkennen met de drie grootste partijen, te weten VW D66 en PvdA. Zij betrokken bij hun voorkeur naast de uitslag onder andere de samenwerking in de afgelopen raadsperiode, met name het laatste jaar, de wijze van politiek bedrijven van de partijen in de gemeenteraad en de inhoudelijke standpunten van de verschillende partijen. De VVD gaf aan een coalitie met VW en D66 als voorkeur te hebben, maar ook een coalitie met PvdA of SAMEN zou passend zijn. Ten aanzien van SAMEN hadden partijen wel vragen in relatie tot onder andere de inhoudelijke standpunten van de partij en de situatie binnen de fractie. Dit was onder meer, maar niet uitsluitend, gerelateerd aan het vertrek van de lijsttrekker van SAMEN kort na de verkiezingen. SAMEN gaf aan een coalitie met VW en de PvdA te prefereren, maar ook een combinatie met de VVD en in mindere mate D66 behoorde tot de mogelijkheden.

In de gesprekken in de tweede gespreksronde zijn door de informateur op de overige thema's zoals hierboven weergegeven geen onoverkomelijke verschillen geconstateerd. Partijen stelden zich constructief op en gaven aan te verwachten dat in goed onderling overleg op deze thema's prima tot overeenstemming kon worden gekomen.

Uit het voorgaande kan worden geconcludeerd dat ook de tweede gespreksronde geen mogelijke coalitie van partijen opleverde met tenminste 11 van de 21 raadszetels die bij alle betrokken partijen als voorkeurscombinatie was aangemerkt. Een coalitie van drie partijen leek zeer wel mogelijk, maar het was nodig dat één of meerdere partijen zouden afzien van de eigen eerste voorkeur ten bate van het mogelijk maken van een meerderheidscoalitie. Mijn afdronk van de tweede gespreksronde was dat verdere individuele gesprekken niet eenvoudig zouden leiden tot een doorbraak in dit kader. Daarom heb ik de vijf partijen uitgenodigd om in wisselende samenstellingen van telkens drie partijen met elkaar in gesprek te gaan, onder leiding van de informateur. Op basis van hetgeen is door partijen is gezegd in de tweede gespreksronde heb ik ervoor gekozen om de volgende combinaties hiertoe uit te nodigen: VW D66 PvdA, VW PvdA VVD en VW SAMEN VVD.

De derde gespreksronde

De derde gespreksronde vond plaats op vrijdag 10 april (VW D66 PvdA) en dinsdag 14 april (VW PvdA VVD en VW SAMEN VVD). Bij de gesprekken in de derde gespreksronde was de raadsgriffier in tegenstelling tot de vorige gespreksrondes niet aanwezig. Ook zijn van deze gesprekken geen verslagen opgesteld. Dit met als doel de partijen maximaal de ruimte te geven om vrijuit met elkaar te spreken.

Tijdens de gesprekken in de derde gespreksronde hebben de partijen elkaar kritisch bevraagd op de thema's die hiervoor zijn opgesomd bij de tweede gespreksronde. Ook is, waar van toepassing, tijd genomen om terug te kijken op de politieke verhoudingen en omgang in de voorgaande raadsperiode, zowel op individueel als collectief niveau. Juist door de scherpte op te zoeken in deze gesprekken kon meer duidelijkheid worden verkregen bij de haalbaarheid van de verschillende mogelijke meerderheidscoalities. Daarnaast boden deze gesprekken ruimte om waar nodig zaken uit te spreken naar elkaar, zodat deze in een eventuele formatiefase niet alsnog tussen partijen in zouden kunnen staan.

Na afronding van de gesprekken in de derde gespreksronde heb ik met de kennis van dat moment opnieuw de opdracht bezien die aan mij als informateur is meegegeven. Mij is ten doel gesteld te komen tot een stabiele meerderheidscoalitie, die zorgt voor bestuurlijke rust en stabiliteit. Een coalitie die zich kenmerkt door betrouwbaarheid en resultaatgerichtheid. Die besluiten uit het verleden zoveel mogelijk respecteert en een college kan vormen dat keuzes durft te maken, ook over lastige onderwerpen. Op basis van de gesprekken en overige contacten in de informatiefase heb ik geconcludeerd dat er geen meerderheidscoalitie mogelijk is die door alle betrokken partijen als voorkeursvariant is aangemerkt. Dat in acht nemende leek er één meerderheidscoalitie mogelijk die invulling geeft aan de opdracht en waarvan ik verwachtte dat die op draagvlak van de betrokken partijen zou kunnen rekenen. Dat is de combinatie van de partijen VW D66 en PvdA.

Ik heb na het trekken van voorgaande conclusie contact gezocht met de fractievoorzitter van VW, de heer Van Beek, om mijn inzichten met hem te delen. Hij gaf aan dat VW het inderdaad van het grootste belang acht dat Winterswijk die stabiele meerderheidscoalitie en dat daadkrachtige college krijgt. VW heeft met dat in ogenschouw aangegeven dat de partij een advies van de informateur voor de combinatie VW D66 en PvdA zal steunen, ook al wijkt dat advies af van de eigen voorkeurscoalitie.

Na mijn gesprek met de heer Van Beek heb ik telefonisch contact gezocht met de fractievoorzitters van D66, mevrouw Ten Dolle, en de PvdA, de heer Van Eck. Ik heb hen gevraagd of zij een dergelijk advies ook zouden steunen. Na overleg met hun respectievelijke fracties gaven zij aan dat dat inderdaad het geval was. Daarmee was er een raadsmeerderheid van 12 van de 21 zetels die aangaf het advies te steunen om de formatiefase in te gaan met de partijen VW D66 en de PvdA, met als doel om met deze partijen te komen tot een stabiele meerderheidscoalitie.

In aansluiting op het verzoek van meerdere raadsfracties om mijn advies met zorgvuldigheid te delen met alle politieke partijen heb ik vervolgens de overige vijf fractievoorzitters onder embargo telefonisch op de hoogte gesteld van mijn voorgenomen advies en heb ik hen waar gewenst toegelicht op basis waarvan dit advies tot stand is gekomen.

De gesprekken met de vorige burgemeester en de gemeentesecretaris

Gedurende het informatieproces heb ik ook gesproken met de inmiddels vertrokken burgemeester en de gemeentesecretaris. Ik heb hen gevraagd naar aandachtspunten vanuit hun specifieke positie en expertise, teneinde te komen tot een advies dat niet alleen breed gedragen is, maar ook rekening houdt met de actualiteit, de politieke omgangsvormen en de gemeentelijke processen. Van deze gesprekken zijn korte gespreksverslagen opgesteld. De raadsgriffier was niet aanwezig bij deze gesprekken.

Enkele hoofdlijnen uit deze gesprekken, die als input dienden voor de informatiefase, maar ook zeker zullen worden betrokken bij de formatiefase, zijn:

- Zorg dat een stevig en stabiel college wordt gevormd, dat ook echt een team is. Juist nu Winterswijk in april een nieuwe burgemeester heeft gekregen, is dit nog meer van belang.
- Heb aandacht voor de mate waarin de ambities passen bij de omvang van de gemeentelijke organisatie en van de gemeente Winterswijk met nog geen 30.000 inwoners. Houd ook rekening met de mogelijke financiële krapte in de periode 2026 – 2030.
- Stel een coalitieakkoord op hoofdlijnen samen. Probeer niet alles in detail vooraf dicht te regelen. Geef ruimte aan het college om ambities door te vertalen naar concrete voorstellen.

Het advies van de informateur

Mijn opdracht was een advies uit te brengen om te komen tot een stabiele meerderheidscoalitie, die zorgt voor bestuurlijke rust en stabiliteit. Om tot dit advies te komen heb ik in lijn met mijn opdracht zorgvuldigheid verkozen boven snelheid. Het is mijn verwachting dat de extra tijd die is geïnvesteerd in de informatiefase zich nadrukkelijk zal uitbetalen in de formatiefase, waardoor die in een relatief kort tijdsbestek doorlopen zou moeten kunnen worden.

Op basis van de informatiefase ben ik van mening dat het goed mogelijk is om een stabiele meerderheidscoalitie te vormen. Ik heb er groot vertrouwen in dat de partijen VW, D66 en PvdA zowel individueel als gezamenlijk verantwoordelijkheid willen nemen om te komen tot een stabiele meerderheidscoalitie alsook tot een stevig en stabiel college van burgemeester en wethouders.

Ik adviseer gezien voorgaande de fracties van Voor Winterswijk, D66 en PvdA om gezamenlijk de formatiefase te starten, met als doel te komen tot een meerderheidscoalitie tussen deze partijen, waarbij de onderlinge afspraken en plannen zijn uitgewerkt in een coalitieakkoord op hoofdlijnen.

Aandachtspunten voor de formatie

In de gesprekken die in de informatiefase zijn gevoerd zijn diverse aandachtspunten naar voren gekomen die van belang zijn voor de formatie. Ik benoem deze aandachtspunten hier kort en verzoek de formerende partijen deze te betrekken in de formatiefase.

- Stel een coalitieakkoord op hoofdlijnen samen. Geef ruimte aan het college om ambities door te vertalen naar concrete voorstellen.
- Besef dat veel onderwerpen, die in de komende raadsperiode zullen opkomen en om besluitvorming vragen, op het moment van het schrijven van het coalitieakkoord nog niet bekend zijn.
- Houd bij het opstellen van het coalitieakkoord rekening met de thema's en onderwerpen die de andere raadsfracties hebben genoemd in hun informatiegesprekken.
- Heb aandacht voor de mate waarin de ambities passen bij de omvang van de gemeentelijke organisatie en van de gemeente Winterswijk.
- Houd rekening met de mogelijke financiële krapte in de periode 2026 – 2030. Wees voorzichtig met al te veel ambities.
- Geef in het politieke proces ook ruimte aan de oppositiepartijen. Zoek de samenwerking op. Gun elkaar wat. De goede ervaringen uit het afgelopen jaar, waarin sprake was van het ontbreken van een coalitie, vragen om een vervolg in deze raadsperiode.
- Houd koers, wees voorspelbaar en betrouwbaar. Respecteer zoveel als mogelijk de besluiten die de politiek in het verleden heeft gemaakt. Durf keuzes te maken, juist ook bij lastige vraagstukken.
- Zorg dat een stevig en stabiel college wordt gevormd. Investeer tijd in het vormen van een hecht team dat Winterswijk door lastige situaties heen kan loodsen.

Daarnaast hebben op het moment van het schrijven van dit advies reeds 60 inwoners en organisaties schriftelijke suggesties en adviezen uitgebracht ten behoeve van het formatieproces in Winterswijk. Ik heb veel waardering voor alle personen en organisaties die de tijd hebben genomen om deze suggesties en adviezen aan de gemeenteraad te doen toekomen. Genoemde documenten zijn online te vinden[1]. Ik verzoek de formerende partijen deze suggesties en adviezen te betrekken in het formatieproces, zonder het uitgangspunt van een coalitieakkoord op hoofdlijnen uit het oog te verliezen.

[1] https://winterswijk.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Details/bb183e43-c70a-4bdd-bc81-7da5221ec2c4

Afsluiting

Vier jaar geleden mocht ik de rol van informateur op mij nemen. Dat was een unieke en bijzondere ervaring, waarin ik van dichtbij mocht meemaken hoeveel betrokken en toegewijde raadsleden en overige vertegenwoordigers van politieke partijen Winterswijk kent. Nu, vier jaar later, kon ik mij opnieuw in deze rol dienstbaar opstellen ten bate van onze prachtige gemeente. Ik begon aan deze klus met in mijn rugzak een klein beetje ervaring, maar kwam al snel tot het inzicht dat elke informatiefase haar eigen dynamiek kent. Dat vroeg aanpassingsvermogen en creativiteit, maar heeft wat mij betreft geleid tot een goed resultaat waar Winterswijk mee verder kan.

Ik heb het informatieproces opnieuw ervaren als zeer positief en inspirerend. Iedere gesprekspartner heeft zijn of haar eigen invalshoeken en overtuigingen, maar ze hebben ook allemaal iets gemeen. Zonder uitzondering heb ik mogen spreken met mensen die maar één ding voor ogen hebben: het beste voor onze fijne gemeente Winterswijk. Het was wederom een eer om dit traject met u te mogen doormaken.

Ik dank u voor het in mij gestelde vertrouwen.

Hoogachtend,

Frank Roerdinkholder

Bijlagen

- Draaiboek informatie Winterswijk 2026 d.d. 22 maart 2026
- Gespreksverslagen eerste gesprekken met alle acht partijen
- Gespreksverslagen tweede gesprekken met VW D66 PvdA SAMEN en VVD
- Gespreksverslag informatiegesprek met burgemeester Annemiek Jetten
- Gespreksverslag informatiegesprek met gemeentesecretaris Bennita Freriks